

Selvitys Pääesikunnan lausunnon johdosta asiassa Dnro 468/4/10

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia on lähettänyt 28.4.2011 päivätyllä esittelijäneuvos Rauno Marttusen allekirjoittamalla kirjeellä Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry:lle ("yhdistys") tiedoksi jäljennökset Pääesikunnan lausunnosta AG7422 (20.05.2010), Maavoimien Esikunnan ("MAAVE") lausunnosta MG11255 (30.3.2010) ja Pääesikunnan Oikeudellisen osaston lausuntopyynnöstä AG3854 (19.2.2010) sekä on lisäksi esittänyt kirjeessä, että yhdistys voi halutessaan antaa lausuntojen johdosta vastineensa viimeistään 30.5.2011.

Yhdistyksellä ei ole ollut voimavaroja antaa vastinetta annetussa määräajassa, joten se antaa asiassa tämän selvityksen.

Taustaa

Kantelu liittyy samaan asiakokonaisuuteen, Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen ("Vuosanka") esittämiseen Kainuun maakuntakaavoituksessa, kuin kaksi muuta vireillä olevaa yhdistyksen tekemää kantelua:

- Oikeuskanslerin virastossa vireillä oleva 3.1.2011 tehty kantelu Metsähallituksen, Kainuun metsäkeskuksen viranomaispäällikön ja Metsähallituksen alueidenkäyttö- ja ympäristöpäällikön menettelyistä (Dnro OKV/1/1/2011).

- Eduskunnan oikeusasiamiehen virastossa vireillä oleva 6.6.2011 tehty kantelu Kainuun maakunta -kuntayhtymän, Kainuun maakuntahallituksen, sen eräiden jäsenten ja eräiden Kainuun maakunta -kuntayhtymän viranhaltijoiden menettelyistä.

Asiakokonaisuuden laajuutta ilmentää, että tähän kanteluasiaan liittyvässä Vaasan hallinto-oikeuden asiassa 00891/08/5132¹ on valittajien vaatimukset hylätty 29.3.2010 annetulla päätöksellä ilman, että myötävalittajana toimineella yhdistyksellä oli mahdollisuutta käyttää selvitysten ja loppulausunnon antamisessa tietoja, joita se oli yrittänyt saada MAAVE:lta noin vuoden ajan ja nyt hakee kanteluteitse. Sama tietopuute vallitsi vielä 24.3.2011 valittajien antaessa vastaselityksen korkeimmassa hallinto-oikeudessa vireillä

¹ Valitus Kainuun ympäristökeskuksen antamasta päätöksestä, jonka mukaan ympäristölupa ei olisi tarpeen Vuosangan toiminnoille kokonaisuutena.

olevassa mainittua Vaasan hallinto-oikeuden päätöstä koskevassa valitusasiassa Dnro 1679/1/10. Lisäksi Vaasan hallinto-oikeudessa on vireillä yhdistyksen ja myötävalittajien 12.11.2009 tekemä valitus² koskien päätöstä myöntää Vuosangan ampumaradalle ympäristölupa. Asia liittyy läheisesti tähän kanteluasiaan ja edellä mainittuun valitusasiaan Dnro 1679/1/10 melun yhteisvaikutusten johdosta.

Yhdistys on pyytänyt MAAVE:lta kyseessä olevia tietoja, jotta se voisi osallistua Kainuun maakuntakaavoitukseen Århusin yleissopimuksessa tarkoitettulla tavalla tehokkaasti ja riittävästi tiedoilla. Yhdistyksen tulee saada pyytämänsä tiedot erityisesti, jotta se voisi arvioida osaltaan ja esittää mielipiteensä siitä, perustuuko Kainuun maakuntakaavan valmistelu maankäyttö- ja rakennuslain (202/2005) 9 §:ssä edellytettyihin riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin.

Selvitys MAAVE:n lausunnon johdosta

MAAVE:n lausunnossa esitetään, että MAAVE olisi vastannut 8.5.2009 päivätyllä asiakirjalla MF 16102 yhdistyksen esittämiin kuuteen kysymykseen sillä tarkkuudella kuin niihin olisi ollut mahdollista [MAAVE:n] käytettävissä olleiden tietojen pohjalta vastata. Lisäksi lausunnossa korostetaan Vuosangan ympäristömeluselvityksen päivityksen ja melun määrittämisperusteiden kehittämisen merkitystä.

Vuosangan ympäristömeluselvityksen päivityksen ja melun määrittämisperusteiden kehittämisen korostaminen lausunnossa ei ole asianmukaista. Menettelyä on pidettävä yrityksenä viivyttää yhdistyksen pyytämien tietojen antamista ("ajanpeluuna"). Yhdistyksen on tarpeellista tietää nimenomaan kyseiset vuonna 2008 valmistuneeseen Vuosangan ympäristömeluselvitykseen perustuvat vastaukset viipymättä muun muassa siitä syystä, että samaan selvitykseen on nojattu määritettäessä 22.6.2011 - 2.9.2011 väliseksi ajaksi nähtävillä asetetussa Kainuun 1. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa esitettyä Vuosangan melualueita. Kainuun maakunta -kuntayhtymä on pyytänyt 20.6.2011 päivätyllä kirjeellä (Dnro 968/09) yhdistykseltä lausuntoa luonnoksesta 2.9.2011 mennessä. On jo selvää, että yhdistyksellä ei tule olemaan mahdollisuutta esittää mielipidettä luonnoksesta riittävän ajoissa riittävän tiedon valossa.

On ilmeistä, että MAAVE:n on ollut mahdollista vastata yksiselitteisesti kyseisiin

---

² Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on myöntänyt ympäristöluvan Vuosangan ampumaradalle, asia 00004/10/5129.

yhdistyksen esittämiin kysymyksiin. Selvytyksen vuoksi niihin esitetään seuraavassa tyhjentävästi kaikki (malli)vastausvaihtoehdot, joista vain olisi MAAVE voinut vastaustensa asiasisällöt yhdistyksen käsityksen mukaan valita:

Kysymys 1

Vastausvaihtoehto 1: Kyllä

Vastausvaihtoehto 2: Ei

Kysymys 2, alkuosa

Vastausvaihtoehto 1: Haupitsi 122 H unohdettiin sisällyttää Vuosangan ympäristömeluselvitykseen.

Vastausvaihtoehto 2: Haupitsi 122 H jätettiin tietoisesti Vuosangan ympäristömeluselvityksestä pois. (Tässä vaihtoehdossa tulisi antaa selvitys asianmukaisesta ohjeesta, määräyksestä tai sotilaskäskystä ja ympäristömeluselvityksen tekijälle mahdollisesti annetusta muusta ohjeistuksesta.)

Kysymys 2, loppuosa

Vastausvaihtoehto 1: Vaikutukset voidaan perustellusti arvioida. Ylä-Vieksin alueella ne lisäävät Vuosangan ympäristömeluselvityksessä esitettyä melutasoa noin xx dB_{Aeq}.

Vastausvaihtoehto 2: Vaikutuksia ei voida perustellusti arvioida. (Tässä vaihtoehdossa tulisi antaa perusteltu vastaus tarpeesta tehdä uusi asianmukainen ympäristömeluselvitys, jossa käytettävään laskentamalliin "syötettäisiin" kaikkien Vuosangassa käytettävien aseiden melupäästöt ja muut tarpeelliset tiedot.)

Kysymys 3

Vastausvaihtoehto 1: Kyllä

Vastausvaihtoehto 2: Ei

Kysymys 4

Vastausvaihtoehto 1: Aseet, joille melupäästö on selvitetty Puolustusvoimien kyseisen ohjeen³ liitteen 3 mukaisesti ovat xxx, yyy, ... ja zzz.

---

³ Puolustusvoimat, *Raskaiden aseiden ja räjähteiden aiheuttaman ympäristömelun arviointi*, Ohje, 2005

Vastausvaihtoehto 2: Millekään kysytyistä aseista ei melupäästöä ole selvitetty kyseisen Puolustusvoimien ohjeen liitteen mukaisesti.

Kysymys 5

Vastausvaihtoehto 1: Ero johtuu Akukon Oy:n tekemästä virheestä.

Vastausvaihtoehto 2: Ero johtuu Tampereen aluetyöterveyslaitoksen (tekniikan tohtori Rauno Pääkkönen) tekemästä virheestä.

Vastausvaihtoehto 3: Suujarrut eivät olleet "käytössä" määritettäessä Vuosangan laskentamalliin syötettyjä kanuunoiden ja haupitsien lähtöarvoja. (Tässä vaihtoehdossa tulisi selvittää, pyrittiinkö menettelyllä muun muassa alentamaan Ylä-Vieksin suuntaan etenevän melun esitettävää tasoa keinotekoisesti.)

Vastausvaihtoehto 4: Ero johtuu muusta seikasta, joka on xxx.

Vastausvaihtoehto 5: Vastausta ei tiedetä.

Kysymys 6, alkuosa

Vastausvaihtoehto 1: Kyllä

Vastausvaihtoehto 2: Ei

Kysymys 6, loppuosa

Vastausvaihtoehto 1: Kysytyistä tiedoista on Vuosangan ympäristömeluselvityksen aineistoon kirjattu seuraavat tiedot: xxx, yyy, ... ja zzz.

Vastausvaihtoehto 2: Kysytyistä tiedoista ei ole kirjattu Vuosangan ympäristömeluselvityksen aineistoon mitään.

On ilmeistä, että edellä tarkasteltuihin kysymyksiin vastaaminen olisi helppoa, vähätöistä ja olisi yksiselitteisesti tehtävissä.

Lausunnon kohdassa 2.1. esitetään, että MAAVE:n 8.5.2010 antaman vastauksen MF16102 liitteinä olisi ollut yhdistyksen pyytämä aineisto pdf-tiedostoina cd-levylle tallennettuna ja että sen yksilöidymiä vastauksia yhdistyksen kysymyksiin ei olisi ollut mahdollista antaa.

Jäljennös kyseisestä vastauksesta on kantelun liitteenä 13, josta sen liitteenä olleen kyseisen cd-levyn tiedostojen sisällöt ilmenevät. Tiedostot ovat olleet yhdistykselle tuiki tarpeelliset kantelusta ilmenevien seikkojen ymmärtämiseksi ja selvittämiseksi, mutta niiden antamista yhdistykselle ei voida pitää vastauksena kyseisiin yksilöityihin

kysymyksiin. Nämä sisältötiedostot ovat laajahkoja asiakirjoja (enimmäkseen ympäristömeluselvityksiä), joista yhdistyksen nähtävästi tulisi vastaukset kysymyksiinsä MAAVE:n näkemyksen mukaan oma-aloitteisesti etsiä ja vielä löytää, olivat ne siellä tai eivät. Kantelun avulla haettavia vastauksia ei yhdistys ole tiedostoista löytänyt.

Samassa lausunnon kohdassa esitetään, että vastauksessa olisi muun muassa todettu raskaiden aseiden melun laskentamalleissa käytetyn parhaiten edustavia käytettävissä olleita emissioarvoja. Yhdistys toteaa käsityksensä, että melun laskentamalleissa ei ylipäänsä ole käytetty emissioarvoja, vaan laskentamalleihin "syötetään" kulloinkin käytettävät emissioarvot. Vuosangan ympäristömeluselvityksessä käytettyyn laskentamalliin syötetyt emissioarvot perusteineen ovat juuri niitä tietoja, joita yhdistys on pyytänyt MAAVE:lta saada ja nyt kanteluteitse hakee, olivat ne sitten parhaiten edustavia tai eivät.

Eräitä asianmukaisia ja "parhaiten edustavia käytettävissä olevia emissioarvoja" yhdistys löytäisi vastauksen MF16102 liitteistä ensimmäisestä, Tampereen aluetyöterveyslaitoksen (tekniikan tohtori Rauno Pääkkönen) raportista (22.2.1999, p99-26). Tämä mahdollisuus ei kuitenkaan auta yhdistystä Vuosangan ampumamelun tapauksessa. Jostain syystä näitä, edempänä mainitussa Puolustusvoimien sisäisen ohjeen liitteessä tarkoin määritetystä melupäästön mittausjärjestelystä⁴ vain vähäisesti poiketen saatuja emissioarvoja ei nimenomaisesti ole Vuosangan ympäristömeluselvityksessä kanuunoille käytetty⁵. Niiden sijaan on käytetty monella tavalla olennaisesti mittausohjeen vastaisesti "puskassa" saatuja "tuloksia", joita on lisäksi sellaisinaan lainattu meluominaisuuksiltaan olennaisesti kanuunoista poikkeaville Vuosangan ympäristömeluselvitykseen sisällytetyille haupitseille, joiden tyyppiä ei puolestaan ole määritetty tarpeellisen tarkasti. Kyseeseen tulevilla mahdollisilla haupitsityypeillä saattaa olla keskenään merkittävästi erilaiset meluominaisuudet. Muun muassa näiden seikkojen sekä kyseisessä aluetyöterveyslaitoksen raportissa ja Vuosangan ympäristömeluselvityksessä esitettyjen tulosten välisten

---

⁴ Puolustusvoimien ohjeen kyseisen liitteen mukaan melupäästö tulee mitata avoimella, tasaisella, 300 m halkaisijaltaan olevalla tietynkovuisella kentällä. Aseen tulee olla kentän keskellä ja sen putken tietyssä kulmassa yläviistoon. Mikrofonien tulee sijaita 100 metrin päässä aseesta sen joka puolella tietyllä jaolla kahden metrin korkeudella maasta. Aluetyöterveyslaitoksen melupäästömittaukset on suoritettu Niinisolassa, jossa käytetyllä kentällä ylsi yhdellä suunnalla rakennelma hieman 300 metrin halkaisijaisen ympyrän sisäpuolelle, mistä syystä olosuhteet eivät täysin vastanneet ohjeessa edellytettyjä.

⁵ Ramboll Oy on käyttänyt Tampereen aluetyöterveyslaitoksen raportissa esitettyjä tuloksia vuonna 2007 tekemässään Niinisolon ympäristömeluselvityksessä, joka on yhdistyksen käsityksen mukaan jäänyt toistaiseksi ensimmäiseksi ja viimeiseksi Ramboll Oy:n tekemäksi Puolustusvoimien merkittävän ampuma- ja harjoitusalueen ympäristömeluselvitykseksi.

merkittävien erojen⁶ esille tulon johdosta on yhdistys esittänyt MAAVE:lle kysymyksensä numero 5.

Lausunnon kohdassa 2.2. esitetään, että Vuosangan ympäristömeluselvityksestä ilmenisivät siinä käytetyt lähtöarvot (emissioarvot) ja niiden määrittämisen perusteet. Vuosangan ympäristömeluselvityksessä esitetystä kohdasta "4.3 Laskennan lähtöarvot ja laskentasuureet" ilmenevät lähtöarvot ja niille esitetyt perusteet vain kahdelle ympäristömeluselvitykseen sisällytetyistä kahdeksasta asetyypistä. Lisäksi esitetyistä perusteista ilmenee, että näille kahdelle käytettyjä lähtöarvoja määritettäessä ei ole piitattu edempänä viitatus Puolustusvoimien ohjeen liitteestä 3.

Vuosangan ympäristömeluselvityksen laskentamalliin on luonnollisesti jouduttu syöttämään kaikkien kahdeksan selvitykseen sisällytetyn asetyypin emissioarvot, jotta mallilla saatujen tulosten voitaisiin edes väittää asetyyppien melua kuvaavan. MAAVE:n olisi tullut esittää vastauksessaan yhdistykselle kunkin asetyypin lähtöarvot ja viitata niihin Vuosangan ympäristömeluselvityksen tai sen viiteluettelossa mainitun viitteen (lähteen) kohtiin, joissa lähtöarvot ja niiden määrittämisen perusteet olisi esitetty. Koska on käynyt ilmeiseksi, ettei MAAVE sitä riittävän kattavasti halua tehdä tai siihen kykene, tulisi sen asiantila ja syy siihen selvästi yhdistykselle todeta.

Yhdistys korostaa, että sen MAAVE:lta odottamalla vastauksella saattaa olla yleisempää merkitystä. Yhdistyksen käsityksen mukaan Vuosangan ympäristömeluselvitystä varhaisemmissa Akukon Oy:n tekemissä vastaavissa selvityksissä käytettyyn melun laskentamalliin ei ole syötetty ainakaan luotettavampia emissioarvoja kuin on tehty Vuosangan selvityksessä. Yhdistyksen mielestä MAAVE:n tulisikin antaa Puolustusvoimien kaikkien ampuma- ja harjoitusalueiden ympäristömeluselvityksissä käytetyt emissioarvot perusteineen meluvaikutusten kohteiksi joutuneille ja joutuville.

Näin tulisi yhdistyksen mielestä menetellä erityisesti niiden ampuma- ja harjoitusalueiden tapauksissa, joissa ympäristömeluselvitys on Vuosangan tapaan Akukon Oy:n tekemä ja maakuntakaavoituksessa on esitetty tai suunnitellaan esitettävän ampuma- ja harjoitusalueen melualue, ja etenkin joissa ampuma- ja harjoitusalueita on lisäksi

---

⁶ Ks. kantelun liite 12, "Liite12_LahetettyLiiteSuuntaavuus_MAAVE150409.pdf", kuvat 8 ja 9.

Kantelun Liitteessä 12 esitetystä internet-linkistä *)
<http://www.mil.fi/maavoimat/kalustoesittely/index.dsp?level=46> ei enää avaudu kalustoesittelysivu.
Kalustoesittely on poistettu kokonaan sivuilta.

maakuntakaavoituksessa laajennettu tai suunnitellaan laajennettavan. Niissä saattaa olla kyse merkittäviä oikeudellisia vaikutuksia kansalaisille aiheuttaneista tai aiheuttavista ratkaisuista, jotka eivät perustu ampumamelun osalta todennettavissa oleviin asianmukaisiin lähtötietoihin.

Lausunnon kohdassa 2.3. esitetään, että MAAVE olisi toimittanut asiakirjalla MG10115 (22.3.2010) yhdistyksen pyytämän sisältötiedon Maavoimien Esikunnan toimintasuunnitelmasta, jonka mukaan ampumamelun seurantamittauksia toteutettaisiin.

Väitettä on pidettävä epätotena. MAAVE ei ole toimittanut yhdistykselle tämän pyytämää osaa toimintasuunnitelmasta, vaan ainoastaan Akukon Oy:n laatiman asiakirjan 103009-1 Vuosangan ampumamelun seurantamittauksista. Asiakirjaan on yhdistys viitannut kyseisessä pyynnössään (kantelun Liite 3) vain yksilöidäkseen toimintasuunnitelman mahdollisimman tarkasti. Seurantamittausasiakirjasta ei ilmene, että se olisi sisällytynyt kyseiseen toimintasuunnitelmaan.

Lausunnon kohdassa 2.4. esitetään, että MAAVE olisi vastannut yhdistyksen esittämiin kysymyksiin ja tietopyyntöihin parhaan kykynsä mukaisesti nojautuen kulloinkin käytössä olleisiin tietoihin. Yhdistyksen käsityksen mukaan MAAVE on saattanut vastata parhaan kykynsä mukaisesti nojautuen kulloinkin käytössään olleisiin eli käyttöön valitsemiinsa tietoihin, mutta ei parhaan tietonsa mukaisesti kulloinkin saatavissa olleisiin tietoihin nojautuen.

Samassa lausunnon kohdassa esitetään, että MAAVE:lla ei olisi ollut mahdollista suorittaa tai teettää mitään uusia erillisiä tutkimuksia tai selvityksiä yhdistyksen kulloinkin vaatimien tietojen selvittämiseksi, vaan ne olisi tehty kulloinkin voimassa olevien suunnitelmien mukaisesti noudattaen ympäristöhallinnon ja puolustusvoimien ohjeita. Väite on epäselvä. Joka tapauksessa lausunnossa on virheellistä väittää, että MAAVE:n olisi tarpeellista tehdä uusia tai erillisiä tutkimuksia tai selvityksiä voidakseen selvittää yhdistyksen pyytämät tiedot. MAAVE:n on näet tarvinnut välttämättä selvittää tai selvityttää kyseiset tiedot, jotta Vuosangan ympäristömeluselvityksen laskentamallia olisi voitu käyttää asianmukaisesti. Erityisesti yhdistys korostaa, että lausunnosta ilmenevä käsitys yhdistyksen tietopyyntöjen lukuisuudesta kaipaa tarkennusta. Tietopyyntöjen määrä on kasvanut väistämättä muun muassa sen seurauksena, että yhdistys on joutunut hankkimaan tai yrittämään hankkia yksiä ja samoja tietoja toistuneilla pyynnöillä.

Lausunnon kohdassa 3 esitetyt näkökohdat saattavat olla tosia tai epätosia, mutta ne eivät ole yhdistyksen käsityksen mukaan kanteluasiassa asianmukaisia.

Selvitys Pääesikunnan lausunnon johdosta

Pääesikunnan lausunnossa toistetaan MAAVE:n lausunnossa esitettyjä näkökohtia. Yhdistys viittaa niiltä osin MAAVE:n lausunnosta edempänä esittämänsä selityksen vastaaviin kohtiin.

Yhdistys pitää Pääesikunnan lausuntoa muilta osin epäasianmukaisena ja kanteluasiaan kuulumattomana.

Ylä-Vieksillä 20.7.2011

Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry

Eeva Kyllönen, puheenjohtaja

Timo Niskanen, varapuheenjohtaja

Pekka Pääkkönen, hallituksen jäsen